

Het Drachtster Lyceum

Programma van Toetsing en Afsluiting 2019 - 2020

afdeling HAVO - klas 4 en 5

VEEL INFORMATIE OVER LOPENDE ZAKEN WORDT VERSTUURD NAAR JE

SCHOOLMAILADRES - CONTROLEER DAAROM ZEER REGELMATIG JE E-MAIL!!!

Inhoud:

Het schoolexamen

p.2

Vierde klas
Vijfde klas
Toetsen
Praktische opdrachten
Profielwerkstuk
Handelingsdelen
Dossiers
Loopbaanoriëntatie en -begeleiding
H4 of H5 voor de tweede keer
PTA-toetsen in H4
Bevorderingsnormen h-4 >> h-5

Toelating tot V5

p.11

Het schoolexamen in H5

p.12

Data schoolexametoetsen
Herkansingen
Gemiste toetsen
Toetsen schrijfvaardigheid en literatuur
Voorwaarden voor deelname aan herkansing III
Profielwerkstuk
Overzicht ingeroosterde SE-toetsen

Het Centraal Examen

p.15

Data
Afronding
Overzicht toetsen
Basispakket hulpmiddelen
Rooster centrale examens HAVO, eerste tijdvak

Het examenreglement

p.20

Algemeen
Gang van zaken tijdens het schoolexamen en het centraal schriftelijk examen
Toezicht
Beoordeling
Herkansingen schoolexamen
Uitslag, zak- en slaagregeling, herkansing centraal examen, diplomering
Absentie en onregelmatigheden

Programma van toetsing en afsluiting per vak

p.21

Beste leerlingen van H4 en H5,

In dit **Programma van Toetsing en Afsluiting**, kortweg **PTA**, vind je een overzicht van allerlei activiteiten in de vierde en vijfde klas die op de een of andere manier betrekking hebben op het eindexamen voor de HAVO-afdeling.

Voor het examenjaar 2020 geldt: Het eindexamen bestaat uit twee delen: het Schoolexamen (SE), dat zoals de naam al aangeeft door de school wordt samengesteld en beoordeeld, het Centraal Examen (CE) aan het eind van de vijfde klas, waarbij alle leerlingen in het gehele land met dezelfde toetsen worden beoordeeld. De resultaten van schoolexamen en centraal examen tezamen bepalen of je voor je HAVO-diploma slaagt.

Het schoolexamen

Vierde klas

In verschillende vakken begint het examen al in de vierde klas; sommige vakken nemen toetsen af die meetellen in je eindcijfer in de examenklas, voor andere vakken geldt dat het eindcijfer van klas 4 wordt meegewogen in de vijfde. In het PTA-eindcijfer kunnen ook cijfers voor werkstukken, practica en andere opdrachten worden verwerkt. Verderop in dit boekje vind je per vak de gang van zaken uitgelegd.

Vijfde klas

In de vijfde klas worden toetsen in drie toetsperiodes afgenomen. Niet elk vak toetst in elke toetsperiode, zie hiervoor de informatie bij de vakken.

Voor de vakken Informatica en BSM ligt na het schoolexamen het examencijfer vast. Deze vakken kennen geen CE.

De cijfers voor Maatschappijleer en CKV liggen na de vierde klas vast. Ze worden in de vijfde klas gemiddeld met het cijfer voor het Profielwerkstuk. Dat zogenoemde combinatiecijfer komt op je examenlijst. Let op: op elk van de onderdelen van het combinatiecijfer moet je tenminste een 4 halen om te kunnen slagen voor je examen.

Toetsen

Onder toetsen vallen niet alleen schriftelijk af te handelen zaken, maar ook bijv. een luistertoets, een discussie of een mondeling examen. Toetsen worden in de vierde klas op daarvoor vastgestelde dagen en in de vijfde klas voornamelijk in toetsweken afgenomen.

In dit boekje staan alle voor het schoolexamen meetellende toetsen per vak vermeld. Ook de datum of periode van afname van de toets kun je daar vinden.

Toetsen worden altijd met een cijfer beoordeeld.

Praktische opdrachten

Voor veel vakken wordt bij het schoolexamen niet alleen je theoretische kennis, maar ook je beheersing van een aantal vaardigheden getoetst. Denk daarbij aan het houden van presentaties, het maken van werkstukken, het werken met ICT of het uitvoeren van practica. Het gaat dus om een grote variatie aan opdrachten waaraan je langere tijd, zowel binnen als buiten de les, werkt. Een groot deel van de praktische opdrachten wordt in H4 uitgevoerd. Praktische opdrachten worden altijd becijferd.

Belangrijk is in dit verband ook de uiteindelijke inleverdatum. Die zal je t.z.t. van je docent vernemen; overschrijding van die datum leidt tot puntenaftrek, in het uiterste geval zelfs tot het cijfer 1.

Profielwerkstuk

In H5 komt het profielwerkstuk aan de orde. Het profielwerkstuk is een uitgebreide praktische opdracht, waarbij tenminste één examenvak is betrokken. Daaraan werk je in principe in drie- of viertallen en er zijn in ieder geval 80 uren mee gemoeid.

In het profielwerkstuk worden vaardigheden, kennis en inzicht getoetst. Je kunt het zien als een praktische 'proeve van bekwaamheid'. Bij de beoordeling van het PWS tellen zowel het resultaat als ook het proces mee. Het cijfer is geen individuele beoordeling, maar een groepsbeoordeling.

Het cijfer voor je profielwerkstuk is net als het cijfer voor maatschappijleer en CKV onderdeel van het zgn. combinatiecijfer.

Let op: op elk van de onderdelen van het combinatiecijfer moet je tenminste een 4 halen om te kunnen slagen voor je examen.

Als op de dag van het bekendmaken van het cijfer van het PWS blijkt dat het cijfer lager dan een 4 is, krijgen de desbetreffende leerlingen maximaal 2 weken de tijd om dit te repareren ten koste van het inzetten van de herkansing voor PTA-periode 2. De leerlingen nemen hiervoor direct contact op met de begeleider die een volgende datum voor een deadline stelt. Het cijfer dat nu nog maximaal behaald kan worden is een 4.

Als na deze twee weken na herbeoordeling blijkt dat het PWS nog niet aan de gestelde eisen voldoet, krijgen de desbetreffende leerlingen nog 1 week de tijd om dit alsnog te repareren ten koste van het inzetten van de herkansing voor PTA-periode 3. De leerlingen nemen hiervoor direct contact op met de begeleider die een volgende datum voor een deadline stelt. Ook nu geldt nog steeds dat het cijfer dat maximaal behaald kan worden een 4 is.

Als na twee reparatiepogingen het cijfer nog steeds lager dan een 4 is, kan het PWS-cijfer niet meer gerepareerd worden en kunnen de betrokken leerlingen niet meer slagen voor hun eindexamen.

De definitieve versie van het profielwerkstuk moet worden ingeleverd op **maandag 3 februari**. Uiterlijk **woensdag 12 februari** wordt het voorlopige cijfer voor het PWS bekendgemaakt. Dit wordt in een gesprek met de hoofdbegeleider nabesproken.

Op **woensdag 26 februari** is de presentatiemiddag, waarop de werkstukken van ieder profiel worden gepresenteerd aan docenten, medeleerlingen en leerlingen van voorexamenklassen, ouders en andere belangstellenden. Op **dinsdag 10 maart** volgt dan het definitieve eindcijfer voor het profielwerkstuk.

Wie H5 voor de tweede keer doet:

-een gezakte leerling doet een onvoldoende PWS opnieuw

-een gezakte leerling mag zijn PWS-cijfer laten staan als het 6 of hoger is

Verder is het raadzaam om het PWS over te doen als je daarmee een hoger combinatiecijfer kunt halen, maar dat is niet verplicht.

Handelingsdelen

De derde variant van toetsing is het handelingsdeel. Je moet in deze categorie denken aan leesdossiers bij de talen (het verwerken van een gelezen boek in een aantal opdrachten) en aan alle werkzaamheden bij het vak Sport & Beweging.

Ook hier is sprake van een aantal opdrachten die praktisch van aard zijn, maar in tegenstelling tot de praktische opdrachten van hierboven niet met een cijfer meetellen in het schoolexamen. Dat wil niet zeggen dat handelingsdelen dus niet belangrijk zijn: je moet uiteindelijk alle handelingsdelen 'naar behoren' hebben afgerond om mee te mogen doen aan toetsen en herkansingen.

Dossiers

Voor een aantal vakken moeten zogenoemde dossiers worden samengesteld. Dat zijn (verzamelingen van) opdrachten die de beoordeling 'voldoende' of 'goed' moeten krijgen. Zo moet er bij Nederlands bijv. een leesdossier worden samengesteld.

De kwaliteit ervan kan meetellen in de beoordeling van de bijbehorende PTA-toets. Bij BSM maken de dossiers een behoorlijk deel van het programma en van de uiteindelijke beoordeling uit.

Voor S&B wordt de beoordeling van het dossier op de examenlijst vermeld.

Het in orde hebben van deze dossiers (en dat geldt ook voor het dossier LOB - zie hieronder) is een voorwaarde voor het kunnen ontvangen van een diploma!

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding

In het kader van de oriëntatie op studie en beroep en de oriëntatie op vervolgoopleidingen moet je zelfstandig een aantal opdrachten, zowel praktisch als theoretisch, maken, waarvoor 40 studielasturen staan. De decanen hebben vastgesteld wat je in ieder geval moet doen; daarnaast blijft er voldoende ruimte over voor een eigen invulling.

Voor elke opdracht geldt dat je moet kunnen aantonen (verslagje, gecontroleerde aanwezigheid) dat je aan de opdracht hebt voldaan. Alle activiteiten op het terrein van LOB in de derde t/m de zesde klas vinden hun neerslag in het Toekomstdossier, de precieze eisen waaraan dit dossier moet voldoen, worden door de decanen meegedeeld.

Wanneer dit dossier niet in orde is en/of te laat wordt ingeleverd, mag je weliswaar wel aan het examen meedoen, maar je ontvangt dan geen diploma (dit is een wettelijke bepaling).

H4 of H5 voor de tweede keer

Doublanten hebben recht op een aantal vrijstellingen.

Leerlingen die zijn blijven zitten in H4 kunnen voor het vak Maatschappijleer en CKV een vrijstelling krijgen wanneer het vak minimaal met eindcijfer 7 (afgerond) is afgesloten en wanneer er schriftelijke toestemming is van de ouder(s). Verder hoeven doublanten in het algemeen de praktische opdrachten, mits voldoende, niet over te doen (e.e.a. kan per vak variëren).

PTA-toetsen in H4:

Zie voor de data, stofinhoud en weging van de toetsen de PTA's van de afzonderlijke vakken verderop in dit boekje.

Je moet 15 minuten voor aanvang van de toetsen aanwezig zijn!

NB De schoolleiding behoudt zich het recht voor om in geval van onvoorziene omstandigheden (bijv. griep epidemie, weersomstandigheden, defecte verwarming etc.) het programma van deze PTA- toetsen geheel of gedeeltelijk te wijzigen c.q. te verschuiven naar een latere datum. Mocht dit zich voordoen dan worden leerlingen en hun ouders/verzorgers hiervan zo spoedig mogelijk in kennis gesteld.

Dossiers:

vr 19 juni 2020: Vaststelling of alle dossiers aan de eisen voldoen

vanaf 22 juni: Gelegenheid om dossiers alsnog voldoende te maken (zie ook de bevorderingsnormen)

Bevorderingsnormen bovenbouw H4 > H5

Algemeen:

1. De cijfers op de rapporten 1, 2 en 3 zijn op 1 decimaal nauwkeurig.
2. Voor de bevordering telt alleen het eindrapport, dat bestaat uit het gewogen gemiddelde van rapport 1, 2 en 3, afgerond op een heel cijfer.
3. De cijfers op het eindrapport kunnen als tekortpunten en compensatiepunten tellen.
Op het eindrapport:
  - een 3 = 3 tekortpunten en leidt tot doubleren of overplaatsen
  - een 4 = 2 tekortpunten
  - een 5 = 1 tekortpunt
  - een 6 = geen tekortpunt of compensatiepunt
  - een 7 = 1 compensatiepunt
  - een 8 = 2 compensatiepunten
  - een 9 = 3 compensatiepunten
  - een 10 = 4 compensatiepunten
4. A) Het saldo wordt berekend als het aantal compensatiepunten minus het aantal tekortpunten voor alle vakken, inclusief het combinatiecijfer.
B) Het vak S&B worden beoordeeld met O/V/G en telt niet mee bij de berekening van het saldo.
5. A) Een leerling van wie de in het PTA opgenomen dossiers of het vak S&B in het betreffende leerjaar op het in het PTA vastgestelde definitieve beoordelingsmoment met 'onvoldoende' zijn beoordeeld, komt in de bespreekzone.
B) Wanneer de leerling, bedoeld onder 5A, wordt bevorderd, wordt tegelijk een taak opgelegd die met een voldoende moet zijn afgerond, alvorens de leerling weer tot alle lessen wordt toegelaten.
6. Combinatiecijfer:
In H4 wordt het combinatiecijfer gevormd door het vak maatschappijleer en het vak CKV.
Geen van de samenstellende delen van het combinatiecijfer mag een eindcijfer lager dan 4 hebben (m.a.w. met een 3 voor maatschappijleer of CKV) kan een leerling niet bevorderd worden of slagen!)
7. Voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde zijn additionele regels van toepassing.
8. Een leerling heeft alleen het recht op doubleren wanneer voldaan wordt aan de hieronder bij punt 3 genoemde normen.

Normen

1. Bevorderen

Een leerling wordt bevorderd naar het volgende leerjaar binnen dezelfde afdeling als deze:

- A. een saldo heeft van nul of hoger en niet meer dan 2 onvoldoendes heeft met maximaal 3 tekortpunten over alle vakken, waarvan maximaal 1 tekortpunt in de groep Nederlands, Engels en wiskunde

2. Bespreken

Een leerling komt in de bespreekzone als deze:

- A. een saldo heeft van -1 en niet meer dan 2 onvoldoendes heeft met maximaal 3 tekortpunten over alle vakken, waarvan maximaal 1 tekortpunt in de groep Nederlands, Engels en wiskunde
- of**
- B. een saldo heeft van nul of hoger met maximaal 3 tekortpunten over alle vakken, waarvan maximaal 2 tekortpunten in de groep Nederlands, Engels en wiskunde

In de bespreekzone beslist de rapportvergadering over bevorderen of doubleren. Bij deze beslissing worden in ieder geval de capaciteiten, motivatie en organisatie van de betreffende leerling in aanmerking genomen.

3. Doubleren

Een leerling wordt niet bevorderd binnen dezelfde afdeling, maar mag doubleren als deze:

- A. een saldo heeft van -2 met maximaal 3 tekortpunten over alle vakken, waarvan maximaal 2 tekortpunten in de groep Nederlands, Engels en wiskunde
- of**
- B. een saldo heeft van -1 of hoger met maximaal 4 tekortpunten over alle vakken, waarvan maximaal 3 tekortpunten in de groep Nederlands, Engels en wiskunde.
- of**
- C. het eindcijfer 3 heeft op één van de gevolgde vakken met maximaal 4 tekortpunten.

4. Overplaatsen

Een leerling wordt overgeplaatst naar een lagere afdeling of andere opleiding als deze:

- A. een saldo van -3 of lager heeft
- en/of**
- B. 5 of meer tekortpunten heeft over alle vakken
- en/of**
- C. 4 of meer tekortpunten in de groep Nederlands, Engels en wiskunde heeft
- en/of**
- D. voldoet aan twee of meer punten genoemd bij 3.

Bij overplaatsen beslist de rapportvergadering over het bepalen van het leerjaar na overplaatsen. De betreffende teamleider overlegt met de ontvangende afdeling of opleiding.

.

Bevorderingsnormen klas 4 HAVO in schema:

Saldo	Tekortpunten alle vakken	Tekortpunten NEW	Beslissing
≥ 0	≤ 3 (en niet meer dan 2 onvoldoendes in totaal)	≤ 1	+
	≤ 3	2	±
	≤ 3	3	-
	4	≤ 3	-
		≥ 4	--
	≥ 5		--
-1	≤ 3 (niet meer dan 2 onvoldoendes in totaal)	≤ 1	±
	≤ 3	2	±
	≤ 3	3	-
	4	≤ 3	-
		≥ 4	--
	≥ 5		--
-2	≤ 3	≤ 2	-
	≤ 3	3	-- *
	≤ 4	≤ 3	-- *
		≥ 4	--
	≥ 5		--
≤ -3			--

Let op: Er mag geen drie als eindcijfer behaald worden: 1x eindcijfer 3 met maximaal 4 tekortpunten = doubleren !; in alle andere gevallen = overplaatsen.

-- * = combinatieregeling, genoemd bij overplaatsen art. 4.

Toelating tot V5

Voor de toelating tot V5 van leerlingen met een HAVO-diploma gelden op het Drachtster Lyceum de volgende regels:

1. De toelatingscommissie die beslist over de toelating tot V5 bestaat formeel uit:
    1. de teamleider VWO
    2. de decaan VWOIndien de toelating geen problemen oplevert, beslist de decaan; een afschrift van deze beslissing gaat naar de leerling en zijn/haar ouders en de teamleider.
  2. De commissie zal de leerling toelaten die:
    - a. in geen van de leerjaren 3,4 of 5 HAVO gedoubleerd heeft en tevens voldoet aan de volgende eisen:

de leerling stroomt door in hetzelfde profiel en de-/hetzelfde vrij(e) vak(ken), waarbij

      - alleen CM-leerlingen met wa zijn toelaatbaar
      - alleen EM-, NG-, of NT-leerlingen met fa/du* zijn toelaatbaar
(bij dyslexie geldt een andere regeling)
      - voor de vakken Ne, En, 2^e MVT, het combinatiecijfer, alle profielvakken en een vrij vak moet minimaal gemiddeld een **7,0** behaald zijn
      - voor de vakken NEW mag maximaal slechts 1x 6 op de cijferlijst staan
      - daarnaast mogen er geen onvoldoendes op de cijferlijst voorkomen.

N.B.: de H5-leerling is in V5 en 6 vrijgesteld van maatschappijleer en CKV; het combinatiecijfer in V5 wordt voor overstappers uit H5 daarom uitsluitend bepaald door het cijfer van het profielwerkstuk.
    - b. in de leerjaren 3, 4, of 5 HAVO niet vaker dan éénmaal gedoubleerd heeft en minimaal een **7,5** heeft behaald. Verder gelden dezelfde eisen, genoemd bij 2.a.
  3. De commissie zal leerlingen die niet aan de regels, genoemd bij 2.a, voldoen in de regel **niet** toelaten. Slechts indien het advies van de lesgevende docenten t.a.v. capaciteiten, motivatie en organisatie bij 2/3 meerderheid positief is, **kan** de commissie besluiten de leerling toch toe te laten.
  4. De uiteindelijke beslissing wordt genomen op basis van de cijferlijst, behorend bij het diploma HAVO.
  5. Van het besluit tot toelating/afwijzing worden de leerling en zijn/haar ouders/verzorgers schriftelijk in kennis gesteld.
  7. Beroep tegen de genomen beslissing is mogelijk bij het bevoegd gezag.
- N.B. Aanmelding voor toelating: bij de VWO-decaan, liefst voor 1 februari van het examenjaar.

* i.p.v. Fa/Du kan in V5 Fries als 2^e MVT worden opgepakt zonder toelatingstoets. Indien de leerling deze optie kiest, kan hij/zij dit vak **niet** laten vallen.

Het schoolexamen in H5

Data schoolexamentoetsen

Voor vrijwel alle vakken geldt dat er in de vijfde klas twee of drie toetsen, meetellend voor het schoolexamen, worden afgenomen. We kennen de volgende schoolexamenperiodes:

SE1: 28 oktober - 7 november 2019

SE2: 6 januari - 16 januari 2020

CITO Kijk- en Luistertoetsen: 20,21 en 22 januari 2020

SE3: 16 maart - 26 maart 2020

Inhaaldata SE1: do-mi 7 nov (gemiste toetsen week 1) en ma-mi 11 nov (gemiste toetsen week 2)

Inhaaldata SE2: do-mi 16 jan (gemiste toetsen week 1) en ma-mi 20 jan (gemiste toetsen week 2)

Inhaaldata SE3: do-mi 26 mrt (gemiste toetsen week 1) en ma-mi 30 mrt (gemiste toetsen week 2)

Herkansing SE1: vrijdag 17 januari 2020

Herkansing SE2: vrijdag 27 maart 2020

Herkansing SE3: donderdag 9 april 2020

NB De schoolleiding behoudt zich het recht voor om in geval van onvoorziene omstandigheden (bijv. weersomstandigheden, griep epidemie, defecte verwarming etc.) het programma van deze PTA-perioden geheel of gedeeltelijk te wijzigen c.q. te verschuiven naar een latere datum. Mocht dit zich voordoen dan worden leerlingen en hun ouders/verzorgers hiervan zo spoedig mogelijk in kennis gesteld.

Voor de stofinhoud en de weging van de toetsen word je verwezen naar de verdere inhoud van deze gids. Let op: sommige vakken hebben ook nog een informatieboekje met aanvullende informatie op de informatie van dit PTA-boekje! Voor een enkel vak staat er nog een praktische opdracht op het programma.

Herkansingen

Van de toetsen in elk van de drie perioden mag je er steeds hoogstens één herkansen. De herkansingsdata staan hierboven vermeld. Het onderdeel discussie bij Nederlands kan niet herkanst worden. De schriftelijke toetsen literatuur bij Frans en Duits worden herkanst d.m.v. een mondeling van 15 – 20 minuten.

Wanneer de gelegenheid tot herkansing om welke reden dan ook niet wordt benut dan kan dit later niet worden ingehaald.

De rector kan in uitzonderlijke situaties een leerling toestaan een praktische opdracht te herkansen. De leerling levert in dat geval het recht op een herkansing in.

Gemiste toetsen

De regeling rond het missen van toetsen is gelijk aan de landelijke regeling bij het CE.

Gemiste toetsen kunnen alleen ingehaald en niet meer herkanst worden. Een uitzondering kan worden gemaakt bij calamiteiten, dit ter beoordeling van de teamleider en de examensecretaris.

In geval van verwijtbaar missen van een toets moet je een herkansingsmogelijkheid inzetten om de toets alsnog te kunnen afleggen!

In bijzondere gevallen kan de schoolleiding een afwijkende regeling toepassen.

Toetsen literatuur Nederlands en Fries

Om aan de mondelinge toets literatuur voor het vak Nederlands mee te kunnen doen, moet het leesdossier aan de gestelde eisen (op tijd en naar behoren) voldoen. Om aan de mondelinge toets voor het vak Fries mee te kunnen doen, moet het leesdossier voorafgaande aan de toets aan de gestelde eisen voldoen. Zie voor belangrijke data in dit verband en eventueel te nemen maatregelen de tekst bij het PTA van Nederlands en Fries verderop.

Voorwaarden voor deelname aan herkansing III

Op **27 maart 2020** wordt vastgesteld of iedereen heeft voldaan aan de gestelde eisen voor de handelingsdelen voor S&B. Wie op het uiteindelijke beoordelingsmoment een beoordeling 'onvoldoende' heeft gekregen, wordt in de gelegenheid gesteld om in de week van **30 maart**, eventueel via een uitgebreide

opdracht, alsnog aan de eisen te voldoen. In dat geval vervalt het recht op een herkansing op **9 april**.

Leerlingen die op de eerste werkdag in mei nog steeds een onvoldoende voor een handelingsdeel op hun lijst hebben staan mogen wel deelnemen aan het Centraal Schriftelijk Examen. **Aan hen kan echter geen diploma uitgereikt worden.** De school mag echter beslissen dat een leerling in staat wordt gesteld het betreffende onderdeel alsnog voldoende af te ronden tot uiterlijk een week voor de definitieve uitslagbepaling (zie Examenreglement, art. 5.10) in welk geval wel een diploma kan worden uitgereikt.

H5 Schoolexamen					
Overzicht ingeroosterde toetsen					
(Raadpleeg steeds de informatie per vak!)					
	I		II		III
	28 okt. t/m 7 nov.		6 t/m 16 jan		16 t/m 26 mrt
Vak:					
Nederlands	T51	discussie (dagdeel)	T52	150 min	T 53 20 min pp
Engels	T51	60 min	T52	20 min pp	* T54 90 min
Duits	T51	90 min	T52	120 min	* T54 20 min pp
Frans	T51	90 min	T52	120 min	* T54 20 min pp
Fries	T51	120 min	T52	120 min	T53 20 min pp
Aardrijkskunde	T51	120 min	T52	120 min	T53 120 min
Geschiedenis	T51	90 min	T52	20 min pp	T53 90 min
Economie	T51	90 min	T52	90 min	T53 90 min
Beco + M&O (beze	T51	90 min	T52	90 min	T53 90 min
Tekenen/Handvh	T51	90 min Rest dag: praktisch werk	T52	90 min Rest dag: praktisch werk	T53 120 min Rest dag: praktisch werk
Wiskunde A	T51	120 min	T52	120 min	T53 120 min
Wiskunde B	T51	120 min	T52	120 min	T53 120 min
Wiskunde D	T51	120 min	T52	120 min	T53 120 min
Natuurkunde	T51	90 min	T52	90 min	T53 90 min
Scheikunde	T51	90 min	P51 Practicum	180 min	T52 90 min
Biologie	T51	120 min	T52	120 min	T53 120 min
Informatica	T51	90 min	T52	90 min	

* Voor de moderne vreemde talen worden de kijk- en luistertoetsen (T53) afgenomen op 20 januari (Frans), 21 januari (Duits) en 22 januari (Engels). Zij worden gerekend tot toetsperiode II.

Je moet een kwartier voor het begin van elke toets aanwezig zijn!!

Het Centraal Eindexamen (CE)

Data

Het centraal eindexamen begint op donderdag 7 mei en eindigt maandag 25 mei. Het rooster voor dit examen is in dit PTA-boekje opgenomen. De uitslag van de eerste ronde zal op woensdag 10 juni vanaf ongeveer 15:15 uur bekend gemaakt worden. Deze uitslag is voorlopig omdat iedere kandidaat het recht heeft om één vak te herkansen. Voor wie niet gebruik maakt van dit recht is de uitslag definitief.

De herkansingen voor het CE worden afgenomen op maandag 15 t/m woensdag 17 juni (pas in maart 2020 wordt het exacte rooster hiervoor bekend gemaakt). De uitslag van deze tweede ronde is op vrijdag 26 juni. De diploma-uitreiking vindt voor de HAVO-kandidaten plaats op dinsdagmiddag 30 juni (H5a, H5b en H5c om 13.00 uur en H5d, H5e en H5f om 15.15 uur).

Afronding eindcijfers

De afrondingsregeling in het landelijk examenreglement geeft de school een keuzemogelijkheid voor de afronding van cijfers op onderdelen van het examen. Wij hebben gekozen voor de regeling die voor leerlingen het gunstigst is.

Voor de cijfers van het schoolexamen geldt, dat het gewogen gemiddelde van de cijfers voor toetsen en praktische opdrachten eerst tot op één decimaal wordt afgerond.

Voor vakken zonder CE wordt dit cijfer dan weer afgerond tot een geheel getal.

Voor vakken met CE wordt het gemiddelde van het SE-cijfer en het CE-cijfer meteen tot een geheel getal afgerond.

Het subtiele verschil tussen beide afspraken wordt het beste met een voorbeeld verduidelijkt:

- bij vakken zonder CE levert een gemiddelde van 5.45 eerst een 5.5 als SE-cijfer op en daarmee een 6 als eindcijfer
- bij vakken met CE levert een 5.45 als gemiddelde van SE- en CE-cijfer een 5 als eindcijfer

Rooster centrale examens 2020, eerste tijdvak

Je moet een kwartier voor het begin van elk examen aanwezig zijn!!

Week 19	bb ¹	kb ¹	gl/tl	havo	vwo
do 7 mei				9.00-11.30	9.00-12.00
				muziek	kunst (b/d/d/m/a) ²
			13.30 – 15.30	13.30-16.30	13.30-16.30
			economie	Nederlands	m&o
vr 8 mei				9.00-12.00	9.00-12:00
				filosofie	Grieks
			13.30 – 15.30	13.30-16.30	13.30-16.30
			Nederlands	economie	wiskunde A, B, C
Week 20					
ma 11 mei			9.00 – 11.00	9.00-11.30	9.00-12.00
			geschiedenis	Duits	aardrijkskunde
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.30	13.30-16.30
	economie	Nederlands	beeldende vakken	scheikunde	Nederlands
di 12 mei			9.00 – 11.00	9.00-12.00	9.00-12.00
			muziek	geschiedenis	geschiedenis
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.00	13.30-16.30
	Nederlands	nask 1	wiskunde	Engels	natuurkunde
wo 13 mei	9.00 – 10.30	9.00 – 11.00	9.00 – 11.00	9.00-12.00	9.00-11.30
	aardrijkskunde	maatschappijkunde	aardrijkskunde	maatschappij- wetenschappen	Duits
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.30	13.30-16.00
	Frans, Duits	Frans, Duits	Frans	wiskunde A, B	tehatex
do 14 mei		9.00 – 11.00	9.00 – 11.00	9.00-12.00	9.00-12.00
		geschiedenis	Duits	kunst (b/d/d/m/a) ²	maatschappij- wetenschappen
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.00	13.30-16.30
	Engels	wiskunde	nask 1	Frans	biologie
vr 15 mei			9.00 – 11.00	9.00-12.00	9.00-12.00
			dans/drama	aardrijkskunde	filosofie
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.30	13.30-16.00
	biologie	economie	biologie	natuurkunde	Engels

Week 21	bb ¹	kb ¹	gl/tl	havo	vwo
ma 18 mei	9.00 – 10.30		9.00 – 11.00		9.00-12.00
	geschiedenis		maatschappijkunde		Latijn
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.00	13.30-16.30
	wiskunde	Engels	nask 2	tehatex	economie
di 19 mei					9.00-11.30
					muziek
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.30	13.30-16.30
	nask 1	biologie	Engels	bedrijfseconomie	scheikunde
wo 20 mei	09.00 – 10.30	09.00 – 11.00	09.00 – 11.00		
	maatschappijkunde	aardrijkskunde	Fries		
	13.30 – 15.00	13.30 – 15.30	13.30 – 15.30	13.30-16.30	13.30-16.00
	Spaans, Turks, Arabisch	Spaans, Turks, Arabisch	Spaans, Turks, Arabisch	biologie	Frans
do 21 mei	Hemelvaartsdag				
vr 22 mei	Blokdag				
Week 22					
ma 25 mei				9.00-11:30	9.00-11.30
				Fries, Russisch	Fries, Russisch
				13.30-16.00	13.30-16.00
				Spaans, Turks, Arabisch	Spaans, Turks, Arabisch
di 26 mei	Vanaf deze datum ruimte voor eventuele toepassing 'Continuïteitsplan centrale examens'				

Toegestane hulpmiddelen bij SE en CE:

Bij ieder vak is toegestaan het **basispakket** bestaand uit:

schrijfmateriaal, inclusief millimeterpapier; tekenpotlood; blauw en rood kleurpotlood; vlakgum; liniaal met millimeterverdeling; passer; geometrische driehoek; elektronisch rekenapparaat * (let op: de grafische rekenmachine is ALLEEN bij het vak wiskunde toegestaan).

Eindelijk woordenboek Nederlands (of: woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal (bijvoorbeeld naar de thuistaal van de kandidaat)).

Fries, moderne vreemde talen

woordenboek naar en van de vreemde taal cq naar en van Fries (1- of 2-delig)

wiskunde A en B -

- grafische rekenmachine (zie voor toegestane rekenmachines hieronder)
- roosterpapier in cm²

natuurkunde, scheikunde

- goedgekeurd informatieboek: BINAS 6e druk (5^e druk niet meer toegestaan)

biologie

- BINAS 6e druk (5e druk niet meer toegestaan)

aardrijkskunde Grote Bosatlas, 55e druk inclusief aanvullend katern (de 54^e druk is voor HAVO niet meer bruikbaar). LET OP: bij het CE is m.i.v. 2020 geen atlas meer toegestaan

* Bij de vakken zonder grafische rekenmachine is een machine met de basisbewerkingen voldoende. Meer bewerkingen zijn toegestaan, maar:

Niet toegestaan is het gebruik van apparaten die:

- op het lichtnet aangesloten moeten worden
- tijdens het examen opgeladen moeten worden
- geluidsoverlast bezorgen
- zijn voorzien van een schrijffrol, alarminstallatie, dan wel zend- en/of ontvangstmogelijkheden
- alfanumeriek zijn
- grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster

de grafische rekenmachine

De meest recente toegestane grafische rekenmachines op de HAVO zijn:

Casio:

fx-9860GII(SD) met examenstand: OS 2.07 en hoger

fx-CG20 met examenstand: OS 2.01 en hoger (de fx-CG20 zal voor het laatst bij de centrale examens in 2022 toegestaan zijn)

fx-CG50

Hewlett Packard:

HP Prime, mits in de examenstand de volgende instellingen zijn gerealiseerd:

De time-out is ingesteld op 4 uur.

Het geheugen is gewist.

De knipperende LED staat aan.

Gebruikerstoepassingen zijn uitgeschakeld.

CAS is uitgeschakeld.

Opmerkingen en programma's zijn gewist en onbereikbaar gemaakt.

Nieuwe opmerkingen en programma's aanmaken is geblokkeerd.

Wij spreken daarbij de eis uit dat de examenstand op de HP Prime wordt ingesteld door de examinator, aangezien de controle óf de machine in examenstand staat wel kan worden uitgevoerd zonder de leerling te storen maar niet of de machine in de juiste examenstand staat.

Texas Instruments:

TI-84 Plus T vanaf versie OS 5.1, de basisversie met LED-lampje (de TI-84 plus T zal voor het laatst bij de centrale examens in 2022 toegestaan zijn)

TI-84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5

TI-Nspire CX vanaf versie OS 4.4.0.532 (alleen de versie zonder CAS)

Verder geldt het volgende.

- Een grafische rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de grafische

rekenmachine van een andere kandidaat.

c. Het is niet toegestaan dat de kandidaat de beschikking heeft over twee grafische rekenmachines.

Mijneindexamen.nl

De eindexamenkandidaten worden door het CvTE geïnformeerd via mijneindexamen.nl. Deze mobiele website/web-app biedt op maat informatie aan over het centraal examen. Voorbeelden hiervan zijn het gepersonaliseerde examenrooster, te gebruiken hulpmiddelen en correctiemodellen na afname. Ook algemene info, regels en tips zijn in de app te vinden. Mijneindexamen.nl is optimaal voor de smartphone, maar ook geschikt voor de laptop of een digitaal schoolbord zodat deze ook klassikaal door de mentor gebruikt kan worden.

EXAMENREGLEMENT

Inhoud:

1. Algemeen
2. Gang van zaken tijdens het schoolexamen en het centraal examen
3. Beoordeling
4. Herkansingen schoolexamen
5. Uitslag, herkansing centraal examen, diplomering
6. Absentie
7. Onregelmatigheden
8. Bewaren examenwerk

1. Algemeen

- 1.1. Het eindexamen wordt onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag afgenomen door de rector en de examinatoren.
- 1.2. De rector wijst een docent aan tot secretaris van het eindexamen. Indien nodig kan deze vervangen worden door de teamleider van de betreffende afdeling.
- 1.3. Voor het vak Sport & Bewegen wordt de uiteindelijke beoordeling 'goed', 'voldoende' of 'onvoldoende' op de cijferlijst vermeld. Voor de vakken Maatschappijleer, Informatica, CKV, Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM) wordt het eindcijfer volledig bepaald door de onderdelen van het schoolexamen. Voor de andere vakken bestaat het eindexamen uit een schoolexamen en een centraal examen.

2. Gang van zaken tijdens het schoolexamen en het centraal examen

- 2.1. Het schoolexamen wordt afgenomen op de data en in de periodes, vermeld in het programma van toetsing en afsluiting. De rector stelt de kandidaten tijdig op de hoogte van de tijdstippen van de schoolexamens. In geval van bijzondere omstandigheden kan de rector besluiten deze tijdstippen later te wijzigen. De kandidaten worden zo spoedig mogelijk van deze wijziging(en) op de hoogte gebracht. De tijdstippen van het centraal examen worden door de Minister vastgesteld.
- 2.2. De kandidaten dienen bij alle schoolexamens en bij het centraal examen tenminste 15 minuten voor de aanvang aanwezig te zijn.
- 2.3. Een kandidaat die te laat komt mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van het schriftelijk schoolexamen worden toegelaten. Bij een luistertoets wordt een kandidaat na aanvang van de toets niet meer toegelaten.
- 2.4. Tijdens de zitting mogen examenopgaven niet buiten de zaal worden gebracht.
- 2.5. Vijftien minuten voor het einde van een zitting van het schriftelijk schoolexamen en dertig minuten voor het einde van een zitting van het centraal examen mogen de kandidaten de zaal niet meer verlaten.
- 2.6. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding de examenzaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de rector of de kandidaat na enige tijd het werk kan hervatten.
- 2.7. De kandidaat maakt het werk op door de school verstrekt papier en vermeldt zijn examenummer (alleen bij het CE), zijn naam en de naam van de docent op het papier. De kandidaat maakt het werk met (bal)pen, tenzij de aard van het werk het gebruik van een potlood wenselijk maakt.

2.8 Het meenemen van andere dan toegestane boeken, tabellen en andere hulpmiddelen is verboden.

2.9 Aan het eind van de zitting overhandigt de kandidaat het gemaakte werk aan de toezichthouder.

3. **Beoordeling**

3.1. De examinerator drukt zijn eendoordeel over kennis, inzicht en vaardigheid van een kandidaat in elk vak uit in een cijfer voor het schoolexamen. Daarbij gebruikt hij een schaal van cijfers lopende van 1 t/m 10 met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.

3.2 Indien mogelijk zal bij mondelinge toetsen een vakcollega als gecommiteerde optreden. Examineratoren en gecommiteerden stellen in onderling overleg het cijfer vast.

3.3 Het eindcijfer voor het schoolexamen is het gewogen gemiddelde, in één decimaal, van de cijfers die voor de toetsen en praktische opdrachten van het schoolexamen aan de kandidaat zijn gegeven.

3.4 Indien een leerling het handelingsdeel voor een vak niet naar behoren heeft uitgevoerd, wordt aan het betreffende vak geen cijfer toegekend en kan hij niet deelnemen aan het centraal examen.

3.5 Van de resultaten van het schoolexamen wordt de kandidaat zo spoedig mogelijk na iedere toetsperiode op de hoogte gesteld.

3.6 De kandidaat dient zich ervan te vergewissen dat het eindcijfer van het schoolexamen correct is vastgesteld. Indien een kandidaat van mening is dat het eindcijfer niet juist is berekend kan hij tot **dinsdag 21 april 2020, 09.00 uur** hiertegen bezwaar maken bij de examensecretaris (p.smit@singelland.nl). Na dit tijdstip zijn de cijfers definitief vastgesteld.

4. **Herkansingen schoolexamen**

4.1 Een leerling in H5 heeft het recht om na elke toetsperiode één in die periode afgelegde toets te herkansen. Wanneer om welke reden dan ook van dit recht op de daarvoor bestemde dag geen gebruik wordt gemaakt vervalt het.

4.2 In geval van een herkansing voor een toets telt het hoogste van de twee behaalde cijfers mee voor de bepaling van het schoolexamencijfer

4.3 Het onderdeel discussie (Nederlands) kan niet worden herkanst. Praktische opdrachten kunnen slechts bij hoge uitzondering worden herkanst, dit ter beoordeling aan de rector.

4.4 Een beoordeling 'onvoldoende' op de definitieve beoordelingsdatum van een handelingsdeel van een examenvak, of voor S&B betekent dat een herkansingsmogelijkheid vervalt en dat de leerling het betreffende onderdeel van het examen voor een in het PTA vastgelegde datum alsnog op een voldoende niveau moet zien te brengen.

4.5 Een week voor de definitieve vaststelling van de examenuitslag wordt de beoordeling van de handelingsdelen, voor het vak S&B en het profielwerkstuk definitief vastgesteld.

5. Uitslag, zak- en slaagregeling, herkansing centraal examen, diplomering

- 5.1 Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
- 5.2 De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak **zonder** een centraal examen
- 5.3 De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak **met** een centraal examen door het rekenkundig gemiddelde van het ééndecimale cijfer voor het schoolexamen en het ééndecimale cijfer voor het centraal examen af te ronden op een geheel getal.
- 5.4 Indien de kandidaat in de vrije ruimte meer dan één vak heeft gekozen, bestaat de mogelijkheid hoogstens één vak te betrekken bij de bepaling van de uitslag. Alle vakken in het algemene deel en het profieldeel tellen verplicht mee bij de vaststelling van de uitslag.
- 5.5 De kandidaat is geslaagd als:
- a. het gemiddelde cijfer van de vakken van het Centraal Examen (CE) 5,5 of hoger is
en
  - b. voor de eindcijfers van de (kern)vakken Nederlands, Engels en Wiskunde (voor zover van toepassing) maximaal één onvoldoende, niet lager dan 5, behaald is
en
  - c. alle eindcijfers 6 of hoger zijn,
of
er één 5 is en alle overige eindcijfers een 6 of hoger zijn,
of
wanneer de onvoldoendes, een 4, een 4 en een 5, of twee vijven, voldoende gecompenseerd zijn (zie hiervoor het onderstaande schema)
en (in alle gevallen)
  - d. de beoordeling van het vak S&B 'voldoende' of 'goed' is

NB: Een kandidaat kan niet slagen met een eindcijfer drie, ook niet als die drie één van de samenstellende delen van het Combinatiecijfer is

In een schema: resultaat nadat voldaan is aan de voorwaarden a: gemiddelde cijfer CE tenminste 5,5 en b: niet meer dan één 5 voor de kernvakken en na een eventueel herexamen.

Compensatie →	geen	7	77	8	77 7	78	9
Onvoldoendes:							
geen	+	+	+	+	+	+	
5	+	+	+	+	+	+	
4	-	-	+	+	+	+	
5 5	-	-	+	+	+	+	
5 4	-	-	-	-	-	+	
3	-	-	-	-	-	-	
5 5 5	-	-	-	-	-	-	
4 4	-	-	-	-	-	-	
5 5 4	-	-	-	-	-	-	
5 3	-	-	-	-	-	-	

- 5.6 De kandidaat heeft het recht in het tweede tijdvak deel te nemen aan de herkansing van het centraal examen in één vak dat bij de bepaling van de uitslag is betrokken. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen. De kandidaat doet een schriftelijk verzoek tot herkansing aan de rector voor een door de rector te bepalen dag en tijdstip.
- 5.7 Door het aanvragen van een herkansing wordt de uitslag een voorlopige. Na afloop van de herkansing wordt de uitslag definitief vastgesteld met overeenkomstige toepassing van het gestelde in artikel 5.5.
- 5.8 De rector reikt aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat een diploma uit. Duplicaten van diploma's worden niet verstrekt.
- 5.9 De rector reikt aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd een cijferlijst uit, waarop zijn vermeld: het profiel waarin examen is afgelegd, de cijfers voor het schoolexamen, het centraal examen, de eindcijfers voor de examenvakken, de eindbeoordeling voor S&B en het onderwerp, de vakken en de beoordeling van het profielwerkstuk.

6. Absentie

- 6.1 Wanneer een kandidaat verhinderd is om aan een onderdeel van het schoolexamen deel te nemen dient de examensecretaris hiervan voor 8.30 uur op de hoogte te worden gesteld. De regeling rond het missen van toetsen is gelijk aan de landelijke regeling bij het CE. Gemiste toetsen kunnen alleen ingehaald en niet meer herkanst worden. Een uitzondering kan worden gemaakt bij calamiteiten, dit ter beoordeling van de teamleider en de examensecretaris.
- 6.2 In geval van ziekte kan gevraagd worden een verklaring van een arts te overleggen.
- 6.3 Het alsnog afleggen van een gemist onderdeel van het schoolexamen is mogelijk indien van overmacht sprake is. In andere gevallen wordt de leerling

verwezen naar de herkansing. Dit ter beoordeling van de rector.

- 6.4 De rector kan een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen het schoolexamen in dat vak af te sluiten vóór het centraal examen in dat vak. Is voor één of meer vakken het schoolexamen niet tijdig voor het centraal examen afgerond, dan wordt de kandidaat voor alle vakken verwezen naar het tweede en eventueel naar het derde tijdvak. De reeds behaalde cijfers voor het schoolexamen blijven geldig.
Bij deelname aan het tweede tijdvak dient uiterlijk één week voor de aanvang van het tweede tijdvak het schoolexamen voltooid te zijn.
- 6.5 Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de rector, verhinderd is bij één of meer toetsen van het centraal examen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen op ten hoogste drie toetsen te voltooien.
- 6.6 Indien een kandidaat in het tweede tijdvak eveneens verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien

7. Onregelmatigheden

- 7.1 Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het schoolexamen, eindexamen of deeleindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op ontheffing aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, dan wel zonder geldige reden afwezig is, kan de teamleider maatregelen nemen.
- 7.2 Bij de becijfering van praktische opdrachten worden maximaal 20 van de 100 punten toegekend voor het correct doorlopen van de procedure en het op tijd inleveren van het werkstuk. Als een leerling een werkstuk meer dan 5 dagen te laat inlevert is er sprake van een onregelmatigheid en kan de rector maatregelen nemen.
- 7.3 De maatregelen bedoeld in de vorige leden, die, afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, kunnen zijn:
- het toekennen van het cijfer 1 voor een onderdeel van het schoolexamen of het centraal examen,
  - het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan één of meer onderdelen van het schoolexamen of het centraal examen,
  - het ongeldig verklaren van één of meer onderdelen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen,
  - het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de teamleider aan te wijzen onderdelen.

Indien het hernieuwd examen, bedoeld in de vorige volzin, betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat af in een volgend tijdvak van het centraal examen.

- 7.4 Alvorens een beslissing ingevolge artikel 7.4 wordt genomen, hoort de teamleider de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De teamleider deelt zijn beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk per aangetekende brief. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in het volgende artikel. De schriftelijke mededeling wordt

tegelijkertijd in afschrift aangetekend toegezonden aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie.

7.5. De kandidaat kan tegen een beslissing van de teamleider in beroep gaan bij de rector, zijnde de vertegenwoordiger van het bevoegd gezag. De rector stelt een eindexamencommissie in die het beroep behandelt. Van deze eindexamencommissie maakt in ieder geval de rector en de eindexamensecretaris deel uit en mag de teamleider van de betreffende leerling(en) van het eindexamen geen deel uitmaken. Het beroep wordt binnen vijf werkdagen nadat de beslissing genoemd bij 7.5 schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de rector ingesteld. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen 5 werkdagen op het beroep, tenzij zij de termijn, met redenen omkleed, heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De rector deelt de beslissing van de eindexamencommissie zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk mede aan de kandidaat. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift aangetekend toegezonden aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie.

7.6. De kandidaat kan tegen een beslissing van de eindexamencommissie in beroep gaan bij de externe Commissie van Beroep. Het beroep moet binnen vijf werkdagen na dagtekening van de aangetekende brief met daarin de beslissing, schriftelijk bij de Commissie van Beroep worden ingesteld. De Commissie van Beroep stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep tenzij zij de termijn, met redenen omkleed, heeft verlengd met ten hoogste twee weken.
De Commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen. De Commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, de rector en de inspectie.

Een dergelijk beroep moet worden gericht aan:
de Commissie van Beroep van de Stichting voor het Openbaar Voortgezet Onderwijs in de gemeenten Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen
t.a.v mevr. L. Kolk (secretaris), Postbus 112, 9200 AC Drachten

Hangende het beroep kan de rector een beslissing genomen ingevolge artikel 7.4 opschorten.

7.7. De beslissing van de commissie is bindend.

7.8. Het reglement voor de Commissie van Beroep ligt op school ter inzage.

8. Bewaren examenwerk

8.1 Het werk van het centraal examen der kandidaten wordt gedurende ten minste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard door de rector, ter inzage voor belanghebbenden.

8.2 De rector draagt er zorg voor dat een volledig stel van de bij de centrale examens gebruikte opgaven gedurende ten minste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard blijft in het archief van de school.

9. Afwijking wijze van examineren

- 9.1 De rector kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de rector de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in dit besluit wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
- 9.2 Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
- a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater is opgesteld,
  - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en
  - c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
- 9.3 Het bevoegd gezag kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens dit besluit, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
- a. het vak Nederlandse taal en literatuur;
  - b. het vak Nederlandse taal;
  - c. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
- 9.4 De in het derde lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten.
- 9.5 Van elke afwijking op grond van het derde lid wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Programma van Toetsing en Afsluiting per vak

PTA Nederlands

H4-H5 2019- 2020			
	omschrijving		periode
	H4		
D41	Verwerkingsopdracht 1 verplicht		trimester 1
	Verwerkingsopdracht 2 facultatief		trimester 2
	Verwerkingsopdracht 3 facultatief		trimester 3
	H5		
	Verwerkingsopdracht 4 facultatief		trimester 1
	Verwerkingsopdracht 5 facultatief		trimester 2
D51	Verwerkingsopdracht 6: essay verplicht		februari/maart
	Schrijfpdracht betoog facultatief		trimester 1
	Schrijfpdracht beschouwing facultatief		trimester 1
	Schoolexamens:	weging	
T51	Discussie (15 minuten)	1	SE 1
T52	Schrijfvaardigheid (150 minuten)	1	SE II
T53	Literatuur mondeling (20 minuten)	1	SE III

Het cijfer voor het schoolexamen Nederlands wordt bepaald aan de hand van drie onderdelen: de domeinen *Mondelinge taalvaardigheid* en *Argumentatieve vaardigheden* worden door het deelnemen aan een groepsdiscussie getoetst, het domein *Schrijfvaardigheid* door het schrijven van een informerende, beschouwende of betogende tekst en het domein *Literatuur* door een mondelinge toets.

Het schoolexamen kent twee handelingsdelen: het schrijfdossier en het leesdossier. Deze dossiers moeten *naar behoren, dus tijdig en kwalitatief voldoende* (naar het oordeel van de lesgevende docent), zijn uitgevoerd, alvorens de leerling aan de bijbehorende onderdelen van het schoolexamen (schrijfpdracht resp. mondelinge toets literatuur) kan deelnemen. De dossiers moeten door de leerling worden bewaard. De kwaliteit van de dossiers kan betrokken worden bij de uiteindelijke beoordeling.

Uiterlijk op 1 februari moeten de literatuurlijsten ter goedkeuring aan de lesgevende docent worden aangeboden. Drie lesweken voor de start van de derde schoolexamenperiode moeten de goedgekeurde literatuurlijsten samen met het leesdossier zijn ingeleverd bij de lesgevende docent.

Een precieze datum volgt.

Wie dan in gebreke is, kan niet deelnemen aan het mondelinge tentamen Literatuur in periode 3 en wordt

daarvoor verwezen naar de herkansing. Voor deelname aan de herkansingsperiode geldt dat het naar behoren afgeronde dossier (naar het oordeel van de lesgevende docent) uiterlijk 2 lesweken voor het begin van die periode moet zijn ingeleverd.

Bij de beoordeling van het onderdeel *Discussie* kan de inzet tijdens de voorbereiding ervan worden meegenomen. Voor dit onderdeel kan geen herkansing worden afgelegd (bij afwezigheid door bijv. ziekte houdt de betreffende leerling een pleidooi).

PTA Engels

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode / datum
H5 2019 - 2020			
T51	Literatuur, een schriftelijke toets van 60 minuten. <i>Bij deze toets mag geen enkel woordenboek gebruikt worden.</i>	1	I
T52	Gespreksvaardigheid; wordt getoetst in een mondeling examen van 20 minuten	1	II
T53	Kijk- en luistervaardigheid; wordt getoetst d.m.v. de landelijke CITO-toets	1	II (22 januari 2020)
T54	Schrijfvaardigheid; de leerling wordt gevraagd de inhoud van een Nederlandse tekst over te zetten naar het Engels, met inachtneming van de Engelse grammatica en vocabulaire. (90 minuten) <i>Bij deze toets is een woordenboek N-E en E-N toegestaan.</i>	1	III

In het schoolexamen worden de vier domeinen *Gespreksvaardigheid*, *Luistervaardigheid*, *Schrijfvaardigheid* en *Literaire ontwikkeling* getoetst. Het centraal examen betreft *Leesvaardigheid*.

T.b.v. het schoolexamen *Gespreksvaardigheid* dient de leerling in H5 twee boeken zelfstandig te lezen. Deze boeken dienen voor te komen op de 'Selected Reading'-lijst. De titels van deze twee boeken moeten op een door de docent nader te bepalen datum ingeleverd worden.

Voor verdere instructies, voorwaarden en eventuele sancties wordt verwezen naar het uitgebreide informatiepakket dat de leerling aan het begin van het examenjaar uitgereikt zal krijgen.

PTA Duits

Nr.	Omschrijving	Wegin g	Periode
H5: 2019-2020			
T51	Literatuur; schriftelijke toets over literatuurgeschiedenis en twee leesboeken (duur: 90 minuten)	1	I
T52	Schrijfvaardigheid; wordt getoetst d.m.v. het schrijven van een brief of e-mail (duur: 120 minuten)	1	II
T53	Kijk- en Luistervaardigheid; wordt getoetst d.m.v. de landelijke CITO-toets	1	II, 21 januari 2020
T54	Gespreksvaardigheid; wordt getoetst in een mondeling examen (duur: 20 minuten)	1	III

Op het schoolexamen Duits worden de domeinen *Luistervaardigheid*, *Gespreksvaardigheid*, *Schrijfvaardigheid* en *Literatuur* getoetst.

In H4 worden twee boeken gelezen. Het eerste boek wordt afgesloten met een repetitie en telt mee voor het rapportcijfer. Het tweede boek wordt samen met een in H5 gelezen derde boek getoetst op het schoolexamen (T51)

Herkansing PTA/SE-1 Literatuur -- Duits

Een eventuele herkansing Literatuur (T51) voor H5 zal plaatsvinden in een mondeling herexamen van 15 – 20 minuten bij twee docenten van de betreffende taal. Voertaal tijdens het herexamen is Duits.

Op het centraal schriftelijk examen wordt het domein *Leesvaardigheid* getoetst.

PTA Frans

Nr.	Omschrijving	Wegin g	Periode
H5 2019-2020			
T51	Literatuurtoets; Deze bestaat uit 2 delen: literatuurgeschiedenis 60% 2 gelezen boeken 40% (duur: 120 minuten)	1	I
T52	Schrijfvaardigheid; wordt getoetst d.m.v. het schrijven van een brief (duur: 120 minuten)	1	II
T53	Kijk- en Luistervaardigheid; wordt getoetst d.m.v. de landelijke CITO-toets	1	II jan. 2020
T54	Gespreksvaardigheid; wordt getoetst in een mondeling examen (duur: 20 minuten)	1	III

In het schoolexamen worden 4 domeinen *Gespreksvaardigheid*, *kijk- en luistervaardigheid*, *literatuurkennis* en *schrijfvaardigheid* getoetst. Het gemiddelde hiervan is 50% van het eindcijfer.

Het centraal examen is een toets *leesvaardigheid*. Het cijfer hierop is de resterende 50% van het eindcijfer.

In H4 worden twee boeken gelezen. Het eerste boek wordt afgesloten met een repetitie en telt mee voor het rapportcijfer. Het tweede boek wordt samen met een in H5 gelezen derde boek getoetst op het schoolexamen (T51).

PTA Fryske taal en kultuer H4 - V5

Foar it domein Literatuer (domein D) moatte HAVO-learlingen 6 en VWO-learlingen 9 oarspronklike Fryske wurken lêze. Foar VWO jildt dat der 2 wurken fan foar 1945 by sitte moatte. Ynstee fan in boek mei der ien kear in oarspronklik Frysk toanielstik op de list stean.

Fan elk wurk moat in ferwurkingsopdracht makke wurde. Dizze ferwurkingsopdrachten foarmje mei de lêsaubiografy, de tuskenbalâns en de einbalâns it lêsdossier.

It oanlizzen fan it lêsdossier begjint foar HAVO yn jier 4 (minimaal 4 titels) en foar VWO yn jier 5 (minimaal 5 titels).

It lêsdossier yn de foareksamenklasse:

1. De lêsaubiografy;
2. Minimaal 4 (HAVO)/5 (VWO) titels lêze en ferwurkingsopdrachten meitsje;
3. De tuskenbalâns.

Ynleverdata fan de ferwurkingsopdrachten fan dit skoaljier:

-HAVO:

8 novimber 2019, 20 jannewaris 2020, 28 febrewaris 2020, 26 maaie 2020

-Vwo

14 oktober 2019, 16 desimber 2019, 10 febrewaris 2020, 9 april 2020, 26 maaie 2020

Foar it útkiezen fan in boek binne de learlingen frij. Wol de titels earst foarlizze oan de dosint. Nei goedkeuring kin der mei it boek begûn wurde.

Opmerkingen oer it ynleverjen fan ferwurkingsopdrachten:

- Foardat in opdracht ynlevere wurdt, moat in klasgenoat it earst neisjen op skriuwflaters. De namme fan de dyjinge dy't it wurk neisjoen hat, moat fermeld wurde ûnderoan de ferwurkingsopdracht.

- De ferwurkingsopdrachten digitaal ynleverje (a.wallinga@singelland.nl). As der op in ynleverdatum gjin les is of immen is om wat foar reden dan ek net op skoalle, dan kin de ferwurkingsopdracht gewoan ynlevere wurde!

- Nei't in ferwurkingsopdracht neisjoen is, moatte de skriuwflaters ferbettere wurde (wurde oanjûn troch de dosint). Dêrnei komt it wurk yn it lêsdossier.

- Op de ferwurkingsopdrachten wurde sifers jûn. Yn de foareksamenklasse jildt dat sifer mei foar it rapport én foar it lêsdossier. By te let ynleverjen geane der punten fan dat sifer ôf (wurdt troch de dosint bepaald). Dat jildt lykwols allinne foar it rapport-sifer.

Komt it faker as ien kear foar dat in lêsferslach te let ynlevere wurdt, dan giet der in berjochtsje nei de teamlieder. Mei him/har (eventueel yn gearspraak mei de eksamenkommisje) sil dan besjoen wurde wat de konsekwinsjes binne fan it benefterbliuwen

- Ynleverje tariedich lêsdossier: 19 juny 2020

It folsleine lêsdossier moat as foldwaande beoardield wêze, foardat oan it PTA-ûnderdiel Literatuer yn de eksamenklassen dielnommen wurde kin.

PTA H5 Fryske taal en kultuer

Nr.	Soarte fan toets	Omskriuwing	Weaging	Perioade	Sintraal ynroasterje
H5 2019 – 2020					
T51	Undersyksferslach (yn groepen)	Skriuwfeardigens en oersetse	1x	I	Nee
T52	Mûnlinge toets	Literatuer	2x	II	Ja, 20 min./kandidaat
T53	Projektdokumintaasje en -útfiering	Taalbefoarding , meartaligens en/of kultuer	1x	III	Nee

It sifer foar it skoaleksamen Fryske taal en kultuer wurdt bepaald oan de hân fan neikommende domeinen: skriuwfeardigens (domein C), literêre ûntwikkeling (domein D) en Fryske taal en kultuer (domein E). It gemiddelde fan it skoaleksamen is 50% fan it einsifer.

It sintraal skriftlik eksamen is in toets lêsfeardigens (domein A). It sifer hjirop telt foar 50% mei foar it einsifer.

Foar fierdere ynstruksjes, foarwearden en eventuele sanksjes wurdt ferwiisd nei de ynformaasje dat de kandidaten oan it begjin fan elke perioade útdield krije.

PTA Aardrijkskunde

Havo 5:

Nr.	Omschrijving	Wegin g	Periode
	H4 2018-2019		
P41	PO	1	II
T41	Schriftelijke toets (90 min) Nederland	1	nmb
	H5 2019-2020		
T51	Schriftelijke toets (120 minuten) Wereld	1	I
T52	Schriftelijke toets (120 minuten) Aarde	1	II
T53	Schriftelijke toets (120 minuten) Brazilië + examenstof Wereld en Aarde	2	III

Havo 4:

Nr.	Omschrijving	Wegin g	Periode
	H4 2019-2020		
T41	Toets Middellandse Zee en Europese landbouw (45 min)	1	I-II
P41	PO	2	II
T42	Schriftelijke toets (90 min) Nederland	2	nmb
	H5 2020-2021		
T51	Schriftelijke toets (120 minuten) Wereld	2	I
T52	Schriftelijke toets (120 minuten) Aarde	2	II
T53	Schriftelijke toets (120 minuten) Brazilië + examenstof Wereld en Aarde	4	III

Voor de toetsen voor Aardrijkskunde dienen de leerlingen een eigen Grote Bosatlas (55ste druk) mee te nemen. In H4 en H5 worden zowel SE als CE onderwerpen getoetst. Ook in de PTA's worden zowel SE als CE onderwerpen getoetst.

Bij het CE wordt geen gebruik meer gemaakt van de atlas

Zowel op schoolexamen als centraal examen vindt de toetsing plaats in combinatie met het domein *Vaardigheden en denkwijzen*.

PTA Geschiedenis

2019 - 2020

Nr	Omschrijving	Weging	Periode
H4 2019 – 2020			
T41	Schriftelijke toets over De Verenigde Staten (1865-1965)	-	I
T42	Schriftelijke toets over China en het Westen (1911-1989)	-	II
T43	Schriftelijke toets over Nederlanders en hun gezagsdragers (1954-1977) en over de tijdvakken 1 t/m 4 + bijbehorende kenmerkende aspecten (1 t/m 17)	10%	III

Nr	Omschrijving	Weging	Periode
H5 2019 – 2020			
T51	Schriftelijke toets over 'Een systeem onder spanning. De Sovjetunie onder Stalin en Brezjnev'. (90 minuten)	30%	I
T52	Mondelinge toets over de historische contexten 'Duitsland, 1871-1945' en 'Koude Oorlog, 1945-1991'. (20 minuten)	30%	II
T53	Schriftelijke toets over de tijdvakken 1 t/m 10 en de historische context 'Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, 1515 - 1648' (90 minuten)	30%	III

PTA Economie

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H4 2019- 2020			
T41	Schriftelijke toets (50 minuten) Lesbrief crisis Lesbrief geldzaken	1 (10%)	okt/nov
H5 2019 - 2020			
T51	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Lesbrief Jong en Oud Lesbrief Vervoer t/m hoofdstuk 4	3 (30%)	I
T52	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Lesbrief Vervoer hoofdstuk 5 en 6 Lesbrief Markt en overheid	3 (30%)	II
T53	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Lesbrief Europa Lesbrief Verdienen en uitgeven	3 (30%)	III

In het **schoolexamen** wordt de stof uit de volgende domeinen getoetst:

A Vaardigheden, B concept Schaarste, C concept Ruil, D concept Markt, E concept Ruilen over de tijd, F concept Samenwerken en onderhandelen, G concept Risico en informatie, H concept Welvaart en Groei, I concept Goede tijden, slechte tijden, J Onderzoek en experiment, K Keuzeonderwerpen

Het **centraal schriftelijk examen** toetst over de domeinen D, E, F, G, H, I, in combinatie met domein A.

Zowel bij het schoolexamen als bij het centraal schriftelijk examen is het gebruik van een grafische rekenmachine **niet** toegestaan.

PTA Bedrijfseconomie H4 en H5 Management en Organisatie (M&O) H5 bezemprogramma

Beco H5

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H4 2019 - 2020 Beco			
P41	Praktische opdracht Toets Lesbief Marktverovering	10%	dec - mrt
H5 2019 - 2020 Beco			
T51	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Bedrijf starten Personeelsbeleid en Interne Organisatie	30%	I
T52	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Financiële Zelfredzaamheid Het Resultaat Investeren	30%	II
T53	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Financiering en Verslaggeving Marktverovering Onderneem-het-zelf	30%	III

In het schoolexamen worden de domeinen A *Vaardigheden*, B *Interne organisatie en personeel*, C *Financiering van activiteiten*, D *Marketingbeleid*, E *Financieel beleid*, en G *Externe financiële verslaggeving* getoetst.

Het centraal schriftelijk examen toetst de domeinen C, E, G en A.

Domein F, *informatievoorziening*, komt aan de orde bij de praktische opdrachten.

NB: De grafische rekenmachine is voor Beco HAVO niet toegestaan. De eenvoudige rekenmachine uit het basispakket uiteraard wel.

Bezemprogramma M&O H5 (zakkers 2018-2019)

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H4 2017 - 2018 M&O			
P41	Praktische opdracht Toets Lesbief Marketing & Logistiek	10%	dec - mrt
H5 2019 - 2020 Beco			
T51	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Eenmanszaak deel 1 Organisatie & Personeel	30%	I
T52	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) Stichting & Vereniging Eenmanszaak deel 2	30%	II
T53	Schriftelijke toets (duur: 90 minuten) NV Marketing & Logistiek	30%	III

In het schoolexamen worden de domeinen *A Vaardigheden*, *B Interne organisatie en personeel*, *C Financiering van activiteiten*, *D Marketingbeleid*, *E Financieel beleid*, en *G Externe financiële verslaggeving* getoetst.

Het centraal schriftelijk examen toetst de domeinen C, E, G en A.

Domein F, *informatievoorziening*, komt aan de orde bij de praktische opdrachten.

NB: De grafische rekenmachine is voor Beco HAVO niet toegestaan. De eenvoudige rekenmachine uit het basispakket uiteraard wel.

PTA Maatschappijleer

Nr.	Omschrijving	Weging	Toetsmomenten	
H4 2019-2020				
T41	Schriftelijke toets (60 minuten) → Introductie maatschappijleer → Thema Rechtsstaat	1	7 november 2019	
T42	Schriftelijke toets (60 minuten) → Thema Parlementaire Democratie	1	16 januari 2020	
T43	Schriftelijke toets (60 minuten) → Thema Verzorgingsstaat	1	26 maart 2020	
T44	Schriftelijke toets (60 minuten) → Thema Pluriforme Samenleving	1	8 juni 2020	
P41	Toetsing vaardigheden Praktische opdracht 1*	1	70 %	Verschillende momenten gedurende het jaar.
P42	Toetsing vaardigheden Praktische opdracht 2*	1		Verschillende momenten gedurende het jaar.
P43	Toetsing vaardigheden Praktische opdracht 3*	1		Verschillende momenten gedurende het jaar.
P44	Toetsing vaardigheden Praktische opdracht 4*	1		Verschillende momenten gedurende het jaar.
			30 %	

Leerlingen moeten een aantal zgn. informatievaardigheden leren beheersen (bv. onderscheid kunnen maken tussen feiten en meningen), onderzoeksvaardigheden (bv. het formuleren van een probleemstelling) evenals een aantal zgn. benaderingswijzen (bv. kunnen beargumenteren waarom een vraagstuk een maatschappelijk vraagstuk/probleem is).

De thema's waar maatschappijleer zich mee bezighoudt en die in de vier toetsen worden getoetst, zijn de volgende:

- Rechtsstaat
- Parlementaire democratie
- Pluriforme samenleving
- Verzorgingsstaat

*Bij elk P.O. bestaat de mogelijkheid om maximaal een halve bonuspunt te behalen. Een leerling heeft dit recht op bonus als een door de docent vooraf bepaalde extra Praktische Opdracht voldoende wordt gemaakt.

PTA Tekenen / handvaardigheid

Nr.	Omschrijving	Wegin g	Periode
H5 2019 - 2020 jaarthema <i>De verruimde blik in de kunst</i>			
T51	Werkstukken periode 1 Werkverslag	3	I
	Schriftelijke toets kunstgeschiedenis + relevant deel jaarthema (90 minuten)	1	I
T52	Werkstukken periode 2 Werkverslag	3	II
	Schriftelijke toets kunstgeschiedenis + relevant deel jaarthema (120 minuten)	1	II
T53	Werkstukken periode 3 Werkverslag	3	III
	Schriftelijke toets jaarthema (120 minuten)	1	III

Elk jaar is er een thema waaraan in het volledige examenprogramma (PTA's én CE) wordt gerefereerd. De daarbij behorende tijdsperiodes en stromingen in de beeldende kunst worden tijdens de kunstgeschiedenislessen behandeld.

In elke toetsperiode in H5 wordt gedurende zes klokuren op één dag een serie werkstukken voltooid die in de periode voorafgaand aan de toetsperiode reeds is voorbereid.

Deze werkstukken worden door de kandidaten schriftelijk toegelicht en zullen als totaliteit beoordeeld worden.

Voorafgaand aan het praktisch werk wordt op die dag een deel van de theoretische examenstof getoetst. Het theoretische deel van de beeldende vakken wordt getoetst in de schoolexamenperiodes en op het centraal examen.

PTA Wiskunde A

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H4 2019-2020			
T41	Schriftelijke toets Handig tellen en veranderingen plus po statistiek met grote databestanden	1	Okt-mei
H5 2019-2020			
T51	Schriftelijke toets boek HAVO A deel 1 Hst 1.1, 1.2 en Hst 2 en 3	2	I
T52	Schriftelijke toets boek HAVO A deel 1 Hst 1.3 en 1.4 en deel 2 Hst 5 en 6	2	II
T53	Schriftelijke toets Boek HAVO A deel 3	2	III

Op het centraal examen worden de domeinen Vaardigheden, Algebra, Verbanden en statistiek getoetst. Deze stof komt tevens voor in het schoolexamen aangevuld met de domeinen Veranderingen en Handig tellen.

PTA Wiskunde B

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H5 2019-2020			
T51	Schriftelijke toets over de hoofdstukken 3, 6 en 7	1	I
T52	Schriftelijke toets over de hoofdstukken 5, 9 en 10	1	II
T53	Schriftelijke toets over de hoofdstukken 4, 11 en 12	1	III
T54	Vaardigheden	1	Hele jaar

Op zowel het schoolexamen als het centraal examen worden de domeinen Vaardigheden, Functies, grafieken en vergelijkingen, Meetkundige berekeningen en Toegepaste analyse getoetst. De vaardigheden worden het hele jaar getoetst en resulteert aan het eind van het jaar in 1 cijfer dat niet herkanst kan worden.

PTA Natuurkunde

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H4 en 5 2019-2020			
P51	Praktische opdracht Over H4 en 5 gespreid een aantal korte practica	2	doorlopend
H5 2019-2020			
T51	Schriftelijke toets (90 minuten) Systematische Natuurkunde deel H4 Hoofdstuk 1, 2, 3, 4 Systematische Natuurkunde deel H5 Hoofdstuk 8	3	I
T52	Schriftelijke toets (90 minuten) Systematische Natuurkunde deel H4 Hoofdstuk 5, 6 Systematische Natuurkunde Katern A en D	3	II
T53	Schriftelijke toets (90 minuten) Systematische Natuurkunde deel H4 Hoofdstuk 7 Systematische Natuurkunde deel H5 Hoofdstuk 9, 10, 11	2	III

Het centraal examen natuurkunde gaat over de domeinen *Beeld- en geluidstechniek*, *Beweging en energie*, *Materialen*, *Zonnestelsel en heelal*, *Gebruik van elektriciteit* en *Natuurkunde en technologie* in combinatie met het domein *Vaardigheden*.

Het Centraal Schriftelijk Examen (CE) beslaat deel H4 de hoofdstukken 1, 2, 3, 4, 5 en 6 en deel H5 helemaal.

Het cijfer voor de praktische opdracht wordt samengesteld aan de hand van een serie korte practica, verspreid over de klassen 4 en 5.

NB: De grafische rekenmachine is voor Natuurkunde HAVO NIET MEER toegestaan. De eenvoudige rekenmachine uit het basispakket uiteraard wel.

PTA Scheikunde

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H5 2019 - 2020			
T51	Schriftelijke toets (90 minuten) Deel 4 HAVO Hoofdstukken 1, 2, 3, 4 en 6.	3	I
P51	Praktische opdracht (practicum + schriftelijke uitwerking 3 uur) Deel 4 HAVO §1.4 en Hoofdstukken 3, 4 en 6. Deel 5 HAVO Hoofdstukken 7 en 8.	2	II
T52	Schriftelijke toets (90 minuten) Deel 4 HAVO §1.4, §4.5 en Hoofdstukken 3, 5, 7 en 8. Deel 5 HAVO Hoofdstukken 9, 10 en 11.	3	III

Zowel in schoolexamen als centraal examen worden de domeinen *Kennis van stoffen en materialen*, *Kennis van chemische processen en kringlopen*, *Ontwerpen en experimenten in de chemie*, *Innovatieve ontwikkelingen in de chemie*, *Processen in de chemische industrie*, *Maatschappij en chemische technologie* getoetst, in combinatie met het domein *Algemene vaardigheden*.

De praktische opdracht wordt gehouden in de vorm van een practicum met schriftelijke uitwerking.

Toets P51 kan niet worden herkanst.

Het cijfer voor het SE wordt als volgt berekend: $SE = (T51 \times 3 + P51 \times 2 + T52 \times 3) / 8$

NB: De grafische rekenmachine is voor Scheikunde HAVO NIET toegestaan. De eenvoudige rekenmachine uit het basispakket uiteraard wel.

PTA Biologie

Nr.	Omschrijving	Weging	Periode
H4 2019 – 2020			
P	Praktische opdracht Over H4 en 5 gespreid een aantal practica	-	doorlopend
H5 2019 – 2020			
P51	Praktische opdracht Over H4 en 5 gespreid een aantal practica	1	doorlopend
T51	Schriftelijke toets Deel 5a Thema 1: Stofwisseling Deel 5b Thema 4: Voeding Deel 4b Thema 8: Gedrag Deel 4a Thema 2: Cellen (<i>zonder BS 9</i>) (Duur: 120 minuten)	1	I

T52	Schriftelijke toets Deel 4a Thema 2: alleen basisstof 9 (celdeling) Deel 4a Thema 3: Voortplanting Deel 4a Thema 4: Erfelijkheid Deel 4b Thema 6: Regeling en waarneming Deel 5a Thema 2: DNA (<i>aanvullend op thema erfelijkheid</i>) (Duur: 120 minuten)	1	II
T53	Schriftelijke toets Deel 4b Thema 5: Evolutie Deel 4b Thema 7: Ecologie, <i>aangevuld met</i> Deel 5a Thema 3: Mens en milieu (<i>m.n. koolstof- en stikstofkringloop</i>) Deel 5b Thema 5: Transport Deel 5b Thema 6: Gaswisseling en uitscheiding Deel 5b Thema 7: Bescherming en evenwicht (Duur: 120 minuten)	1	III

Het examenprogramma Biologie bevat de domeinen *Vaardigheden, Zelfregulatie, Zelforganisatie, Interactie, Reproductie en Evolutie*. Een precieze omschrijving van de leerstof, zoals ook te vinden op examenblad.nl, wordt in de klas uitgedeeld. Het Centraal Examen gaat over domeinen B2, B3, B4, B5, B7, B8, C1, D4, E4, F1 en F2, in combinatie met de vaardigheden uit domein A. Het schoolexamen gaat over dezelfde domeinen, maar ook over alle domeinen die verder gespecificeerd staan in het examenprogramma Biologie, maar niet in het CE zitten. Daarnaast worden er practica uitgevoerd die gecombineerd als PO meetellen voor het CE.

PTA Sport en Bewegen (S&B)

Nr.	Omschrijving	Periode
H4 2019-2020		
H41	<ul style="list-style-type: none"> Actief deelnemen aan activiteiten in periode 1 	periode 1
H42	<ul style="list-style-type: none"> Actief deelnemen aan activiteiten in periode 2 	periode 2
H43	<ul style="list-style-type: none"> Maken van een praktische opdracht 8 uur Actief deelnemen aan activiteiten in periode 3 	periode 3
H44	<ul style="list-style-type: none"> Presenteren van de praktische opdracht 2 uur Actief deelnemen aan activiteiten in periode 4 	periode 4
H45	<ul style="list-style-type: none"> Actief deelnemen aan activiteiten in periode 5 	periode 5
H46	<ul style="list-style-type: none"> Scoren motorische vaardigheden 	gehele jaar
H47	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van 2 taken uit 2 verschillende categorieën (uitgezonderd categorie 1): <ul style="list-style-type: none"> - Lesgeven en organiseren - Begeleiden van een sport/spel/activiteit - Deelnemen (aan) 	gehele jaar
H5 2019-2020		
H51	<ul style="list-style-type: none"> Actief deelnemen aan activiteiten in periode 1 	periode 1
H52	<ul style="list-style-type: none"> Actief deelnemen aan activiteiten in periode 2 	periode 2
H53	<ul style="list-style-type: none"> Actief deelnemen aan activiteiten in periode 3 	periode 3

In het schoolexamen komen de domeinen *Bewegen en regelen*, *Bewegen en gezondheid* en *Bewegen en samenleving*, in combinatie met het domein *Bewegen* aan de orde. Voor het vak Sport en Bewegen wordt op de examenlijst geen cijfer toegekend. Het vak moet naar behoren worden afgesloten en kent de eindkwalificaties *voldoende* en *goed*.

Elk handelingsdeel moet op voldoende niveau worden afgesloten.

De leerling kan de concrete uitwerking van het PTA vinden in het boekje Dossier: Sport en Bewegen.

Het totaal aantal uit te voeren taken is 2. Er wordt voor elke leerling een persoonlijk dossier in Magister bijgehouden waarin de uitgevoerde taken en behaalde resultaten opgenomen worden.

Aan het eind van H4 wordt de tussenbalans opgemaakt. Als de leerling onvoldoende taken heeft gedaan wordt hij verplicht om voor de overgang naar H5 alsnog hierin te voorzien. In H5 wordt het dossier afgesloten.

In H5 bestaat het programma uit keuzeonderdelen van een sportoriëntatie programma.

Vóór 1 maart wordt beoordeeld of het dossier voldoende is afgesloten. Bijstelling is mogelijk in de periode tussen 1 maart en 1 april. Wie op 1 april nog geen voldoende dossier heeft, verliest het recht op een herkansing van een toets in de derde periode en zal het dossier alsnog voor de meivakantie in orde moeten brengen.

PTA Culturele Kunstzinnige Vorming H4 (CKV)

CKV is onderdeel van het **combinatiecijfer**. Dat wil zeggen dat CKV voor een derde meetelt in dit cijfer, net als maatschappijleer en het cijfer op je PWS. Het combinatiecijfer kan je helpen met compensatiepunten voor je eindexamenlijst.

Het jaar is verdeeld in 3 perioden. Aan het begin van het schooljaar kies je 3 workshops uit via een google formulier dat je toegestuurd krijgt via je schoolmail na de eerste les. In de eerste les logt iedereen in in classroom. Dat is ook de plek waar je je (digitale) opdrachten inlevert.

Elke periode volg je bij 1 docent een workshop in een kunst-discipline. Die workshop bestaat uit lessen waarin je een opdracht doet (iets maakt) en waarin je een culturele activiteit die bij de workshop past samen met de klas en de docent uitkiest, voorbereidt en onderneemt. Je sluit af met een kleine presentatie van jouw onderzoek(je) in de workshop en de relatie met de activiteit.

In periode 2 en 3 zullen er lessen in De Lawei zijn. Je hebt dan 8 lessen in De Lawei. De andere lessen zijn op school zodat je de opdrachten voor cijfers met hulp van CKV docenten kunt doen.

Periode 1,2 en 3 onderneem je culturele activiteiten. Tijdens de excursie in periode 1 doe je er een aantal, waarvan je 2 ook kunt gebruiken voor een presentatie/opdracht/mondeling en dus een cijfer. Tijdens periode 2 is het kerstoneel. Geldt ook als culturele activiteit. Een aantal docenten organiseert workshops in de klas. Je zult ook zelf actief moeten zijn. Kaartjes voor voorstellingen in Iduna, De Lawei of filmhuisfilms in De Lawei kun je via je docent aanvragen. Op schoolbord.info komt per periode een link om je in te schrijven. Door het CJP systeem bij ons op school kun je gratis naar voorstellingen die betaald kunnen worden met dit "CJP-geld".

Alle opdrachten lever je in in de classroom voor CKV van dit schooljaar: CKV 2019 2020. De inleverdata zullen ook in classroom gezet worden. In classroom vind je ook alle informatie over CKV en de verschillende activiteiten.

In magister tref je de cijfers als volgt aan:

uiteindelijk heb je 4 PTA cijfers:

P41 = CZP1	weging 1
P42 = Onderzoekscijfer	weging 1
P43 = CZP 2	weging 1
P44 = Discapcijfer	weging 3

Dat wil zeggen, P44 is het gemiddelde op 4 discaps(culturele activiteiten door een professional in een bepaalde discipline) , de discaps staan in magister onder:

- Practika CKV 401 (=gemiddelde van cijfer discap en cijfer workshop periode 1)
- Practika CKV 402 (=cijfer reflectie op excursie, elk vak eigen opdracht)
- Practika CKV 403 (=gemiddelde van cijfer discap en cijfer workshop periode 2)
- Practika CKV 404 (=gemiddelde van cijfer discap en cijfer workshop periode 3)

De cijfers en perioden in een schema:

Per	Kalender CKV lessen in classroomCKV 2019 2020 en in elk lokaal CKV-lessen	onderdelen	weging
1		P41 het gemiddelde van je workshop en czp1. Cultureel Zelf Portret 1 inleveren in classroom CKV 20192020	1x
		Praktica CKV 401 DISCAP 1 en 2 activiteiten van de excursie naar Groningen op vrijdag 18 oktober inleveren in classroom CKV 20192020	gem 4 praktica telt 3x onder P44
2		Practika CKV 402 DISCAP 3 inleveren in classroom CKV 20192020	gem 4 praktica telt 3x onder P44
		P42 gemiddelde van je workshop en onderzoeksopdracht die je in de lessen doet. inleveren in classroom CKV 20192020	1x
3		Praktica CKV 404 DISCAP 4 inleveren in classroom CKV 20192020	gem 4 praktica telt 3x onder P44
		P43 gemiddelde van CZP2 en je workshop Cultureel Zelfportret 2 inleveren in classroom CKV 20192020	1x
1/3 combinatiecijfer = afgerond eindcijfer			

PTA Natuur, Leven en Technologie (NLT)

Dit vak wordt m.i.v. schooljaar 2019-2020 niet meer op het Drachtster Lyceum aangeboden. Leerlingen die in schooljaar 2018-2019 NLT gevolgd hebben en H5 doubleren, mogen het cijfer van NLT van 2018-2019 laten staan. De uren die normaal gesproken besteed zouden zijn aan NLT moeten nu op andere wijze worden ingevuld.

PTA Informatica

	Omschrijving	Wegin g	Periode
	H4 2019-2020		
T41	Schriftelijke toets over blok1 H01: Informatie digitaal H02: Communicatie en taal	5x	1 ^e trimester oktober/november
P41	Praktische opdracht bij blok 1 Keuze uit diverse verdiepingsopdrachten	5x	1 ^e trimester
T42	Schriftelijke toets over blok2 H03: Computers en randapparatuur H04: Besturingssystemen H05: Computernetwerken H06: Geschiedenis en de computer Stencil Hardware	5x	2 ^e trimester februari
P42	Praktische opdracht bij blok 2 HTML opdracht	5x	2 ^e trimester
T43	Schriftelijke toets over blok3 H07: Algoritme H08: Processing Algoritmisch denken Programmeren PHP, JavaLogo, Visual Basic.Net 2015 Community (zie ook www.evertkok.nl/informatica Visual Basic klas 4).	5x	3 ^e trimester mei/juni
P43	Praktische opdracht bij blok 3 Programmeren in VB.Net 2015.	5x	3 ^e trimester
	T41 t/m T43 =samen 25 % P41 t/m P43 =samen 25 %		
	Rapportcijfer 1 = gemiddelde van T41 en P41 Rapportcijfer 2 = gemiddelde van T42 en P42 Rapportcijfer 3 = gemiddelde van T43 en P43		
	Methode: Informatica-actief Extra Stencil Hardware Extra Boek over programmeren in VB.Net www.informatica-actief.nl www.evertkok.nl/informatica		
	Het vak informatica kent geen landelijk maar een schoolexamen T41,T42,T43,P41,P42 en P43 tellen samen voor 50% mee voor het schoolexamen Het eindcijfer van H4 wordt bepaald door het gemiddelde van T41,T42,T43, P41, P42 en P43		

	Omschrijving	Weging	Periode
	H5 2019-2020		
T51	Schriftelijke toets Blok 4: Relationale databases/SQL-Hoofdstuk 10 SQL lessen 1 t/m5 (zie: www.evertkok.nl/informatica)	6x	1 ^e trimester
T52	Schriftelijke toets Blok 4: Databases- Hoofdstukken 10 en 11 SQL lessen 1 t/m 10 (zie: www.evertkok.nl/informatica)	9x	2 ^e trimester
P51 t/m P53	P51. Keuze uit diverse verdiegingsopdrachten bij Blok4 zie www.evertkok.nl/informatica P52. Databaseopdracht i.c.m. VB.NET 2015 of PHP/ASP/ODBC P53. Eindopdracht: Automatiseren van een bedrijf.	3x 3x 9x	November Februari Februari-April
	T51 t/m T52 = 25% P51 t/m P53 = 25%		
	Boek = Visual Basic 2015 community met databases en eventueel uitgereikte stencils. www.informatica-actief.nl www.evertkok.nl/informatica		
	Het vak informatica heeft geen landelijk examen maar een schoolexamen. Het schoolexamen cijfer wordt bepaald door 50% van de cijfers uit H4 en 50% van de cijfers uit H5.		

Het vak Informatica kent geen centraal examen.

Het schoolexamen bestaat uit toetsen, die gaan over de domeinen *Informatica in perspectief*, *Basisbegrippen en vaardigheden* en *Systemen en hun structurering* en uit praktische opdrachten en een project over dezelfde domeinen en het domein *Toepassingen in samenhang*.

Het PTA is ook te zien op www.evertkok.nl/informatica. (dan, surf naar PTA)

PTA Bewegen Sport en Maatschappij (BSM H4) 2019 - 2021

Nr.	Onderdeel	Domein	Toetsvorm	Eindtermen	Wegin g	Sbu
1	Organisatie van en motieven in de sport(geschiedenis)	BS	Theorie	15,16	7,50	
2	Anatomie, fysiologie en fitheid	BG	Theorie	11,12	7,50	
3	Blessurepreventie en EHBSO(certificaat)	BG	Theorie	13	7,50	
Subtotaal toetsen: Bewegen & Samenleving(BS) en Bewegen & Gezondheid(BG)					22,50%	60
5	Spel 1; doelspel; Korfbal	B	PO	2,8,9	3,00	
6	Spel 2; doelspel; Basketbal	B	PO	2,8,9	3,00	
7	Spel 3; terugslagspel; Volleybal	B	PO	2,8,9	3,00	
8	Spel 3; terugslagspel; nnb	B	PO	2,8,9	3,00	
9	Spel 4; slag en loopspel; Honkbal	B	PO	2,8,9	3,00	
10	Turnen 1; Acro of Freerunning	B	PO	3,8,9	5,00	
11	Turnen 2; Handstandoverslag	B	PO	3,8,9	5,00	
12	Bewegen op muziek	B	PO	4,8,9	5,00	
13	Atletiek 1; lopen; 5 kilometer duurloop	B	PO	5,8,9	3,50	
14	Atletiek 2; springen; polsstokhoog	B	PO	5,8,9	3,00	
15	Atletiek 3; werpen; discus	B	PO	5,8,9	3,50	
16	Zelfverdediging	B	PO	6,8,9	5,00	
Subtotaal: Bewegen(B)					45,00%	130
17	Lesgeven	A/BR	PO	1,9	10	
18	Scheidsrechter en/of coach	A/BR	PO	1,9	5	
19	Organisatie van een sporttoernooi	A/BR/B O	PO	1,10	10	
Subtotaal: Bewegen & Regelen(BR), Bewegen & Organiseren(BO) en Vaardigheden(A)					25,00%	50
20	Trainingsprogramma	BG	PO	12	7,5	
Subtotaal: Bewegen en Gezondheid(BG)					7,5%	25
21	Sportbiografie en toekomstoriëntatie	BS	H	14	nb	
22	Keuzeactiviteit 1	B	H	7	nb	
23	Keuzeactiviteit 2	B	H	7	nb	
24	Topsportwedstrijd	BS	H	10	nb	
25	Ervaringsopdracht(stage)	BS	H	9,10	nb	

Subtotaal:					
Handelingsdelen					nb
Totaal					55
				100%	320
<p>1. Leerlingen die het vak BSM kiezen moeten zich bewust zijn dat er incidenteel onderdelen buiten de normale lestijden plaatsvinden ('s avonds of in het weekend). Te denken valt bijvoorbeeld aan deelname hardloopwedstrijd, bezoek topwedstrijd, keuzeactiviteiten en stage. De leerlingen zullen hierbij wel verplicht aanwezig moeten zijn.</p>					
<p>2. Aan alle toetsonderdelen moet verplicht worden deelgenomen. Dit kan via het reguliere toetsmoment en/of door het deelnemen aan een herkansing. Wanneer je achterstanden hebt ben je verplicht om aanwezig te zijn bij de herkansingen(om en nabij iedere PTA periode volgt, indien noodzakelijk, een herkansingsmoment).</p>					
<p>3. Leerlingen die hun handelingsdelen niet voldoende hebben afgerond voor 1 februari van het examenjaar, verliezen het recht op een herkansing op één van de vakken bij PTA 3. Deze herkansing is dan dus nodig om het vak BSM alsnog te kunnen afronden.</p>					